

Tjänsteutlåtande
Utbildningsförvaltningen
Datum: 2025-08-07
Diarienummer: UBN 2025/0300

Till Utbildningsnämnden

Reviderade riktlinjer för fritidshem i Österåkers kommun

Sammanfattning

De nuvarande riktlinjerna för fritidshemmen i Österåkers kommun fastställdes år 2011. Sedan dess har både läroplanen och relevanta regelverk förändrats i grunden, vilket motiverar en revidering av dokumentet. De reviderade riktlinjerna har tagits fram i en process som involverat både tjänstemän inom förvaltningen och representanter från verksamheten. Förslaget har även varit föremål för remiss till skolchefer samt ett urval rektorer, vilket har bidragit till en förankring i praktiken.

Beslutsförslag

Utbildningsnämnden föreslår Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslå Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Anta reviderade riktlinjer för fritidshem i Österåkers kommun enligt bilaga 1 till tjänsteutlåtande dnr UBN 2025/0300
2. Reviderade riktlinjer för fritidshem enligt bilaga 1 till tjänsteutlåtande dnr UBN 2025/0300, gäller från och med 2025-10-01.

Ärendet

Sedan 2011 har omfattande förändringar skett i de nationella styrdokumenterna för fritidshemmen. Den mest genomgripande förändringen är att fritidshemmet från och med 2022 omfattas av ett eget kapitel i läroplanen (Lgr22), vilket tydliggör uppdraget och de mål som verksamheten ska arbeta mot. Detta markerar ett tydligare statligt intresse för fritidshemmets pedagogiska roll och ställer därmed högre krav på planering, genomförande och uppföljning av verksamheten.

Därtill har lagstiftningen i skollagen (2010:800) uppdaterats, bland annat vad gäller rätt till fritidshem, målgruppens omfattning samt krav på likvärdighet, systematiskt kvalitetsarbete och dokumentation. Dessa förändringar har

påverkat både innehållet i verksamheten och kommunens ansvar som huvudman.

Mot denna bakgrund har en revidering av kommunens riktlinjer för fritidshemmen bedömts som nödvändig för att säkerställa att styrningen av verksamheten är:

- rättssäker, genom att tydligt förhålla sig till gällande lagar och regler,
- ändamålsenlig, genom att ge vägledning som är praktiskt användbar i verksamheten, samt
- i linje med nationella styrdokument, för att främja likvärdighet och kvalitet i fritidshemmets genomförande.

Syftet med revideringen är att skapa ett styrdokument som på ett tydligt sätt klargör kommunens tolkning av gällande regelverk och som utgör ett stöd för både skolledare och personal i det dagliga arbetet.

Förslag till förändringar:

De uppdaterade riktlinjerna är anpassade till gällande läroplan och lagstiftning, samt innehåller följande väsentliga förändringar:

- **Utökad målgrupp:**
Det föreslås att fritidsverksamhet även ska kunna erbjudas för elever i årskurs 4–6 vars vårdnadshavare är föräldralediga eller arbetssökande, vilket tidigare inte omfattats.
- **Begränsad vistelsetid vid föräldraledighet:**
För elever vars vårdnadshavare är föräldralediga föreslås en begränsning av vistelsetiden till senast kl. 16.00.
Dessa elever föreslås inte vara berättigade till fritidshem under skollov (jul-, sport-, påsk-, sommar- och höstlov) eller under skolans planeringsdagar.
- **Nytt avsnitt vid skolbyte:**
Ett nytt avsnitt har tillkommit som tydliggör rutiner och ansvar vid skolbyte, för att säkerställa en rättssäker och enhetlig hantering vid övergångar mellan skolenheter.

Förvaltningens slutsatser

Kommunens skyldighet att erbjuda fritidshem regleras i skollagen (2010:800), 14 kap. 4 §. Enligt lagen ska fritidshem erbjudas till elever i förskoleklass, grundskolan och anpassad grundskola, till och med vårterminen det kalenderår då eleven fyller 13 år. Erbjudandet tillhandahållas i den omfattning det behövs med hänsyn till elevens behov och vårdnadshavares situation.

Kommunens ansvar att erbjuda fritidshem

Skollagen preciserar att rätt till fritidshemsplats föreligger när:

- Vårdnadshavares förvärvsarbete
- Vårdnadshavares studier (studiemedelsberättigande eller SFI)
- Elevens eget behov på grund av familjens situation i övrigt
- Elev som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av fritidshem¹

Lokala tillämpningar i Österåkers kommun

Utöver skollagens grundläggande krav har Österåkers kommun beslutat att i viss utsträckning vidga rätten till fritidshemsverksamhet i syfte att möta individuella behov och främja social trygghet för barn i olika livssituationer.

Fritidshem kan därför, inom ramen för kommunens riktlinjer, erbjudas även i följande fall:

- Vårdnadshavares sjukskrivning/sjukersättning utifrån medicinskt omsorgsbehov
- Arbetslöshet eller föräldraledighet enligt särskilda regler som framgår av kommunens riktlinjer (exempelvis begränsade vistelsetider eller undantag vid skollov).

Bedömning av reviderade riktlinjer

De reviderade riktlinjerna har utformats i syfte att stärka både rättssäkerheten och likvärdigheten i tillämpningen av fritidshemsverksamheten inom kommunen. Genom att tydligt beskriva såväl de lagstadgade rättigheterna som de lokala tillämpningsreglerna, skapas en enhetlig grund för beslutsfattande och en tydlig förväntan hos vårdnadshavare.

Vid framtagandet av riktlinjerna har representanter från både förvaltningen och verksamheten involverats i arbetet, bland annat genom remissförfarande med skolchefer och rektorer. Detta har säkerställt att riktlinjerna är praktiskt tillämpbara, anpassade till verksamhetens verkliga förutsättningar och väl förankrade i verksamheten.

¹ 14 kap. 5 och 6 §§ Skollagen

Bilagor

Riktlinjer för fritidshem i Österåkers kommun dnr. UBN 2025/0300.

Eva Wetterstrand
Utbildningsdirektör

Erika Frangini
Sakkunnig utbildning

Expedieras

Akt